

A'

CSÁSZARI ÉS KIRALYI FELSÉG
ENGEDELMÉVEL:

Nro 15.

Költ Bétsben, Eöjt-elő Havának (Februáriusnak)
19-dik napján 1802-dik Elzterendőben.

B é t s.

A' Bétsi Udvari Ujságnak Február: 17-diken
költ darabjában ezeket olvassuk: Ezen hónapnak
10 dikén melóztatott Ő Felsége egy, tulajdon
keze aláírásával megerősített parantsolatot kül-
deni le Pozson városá Magistrátusához, a' végre,
hogy az ottan Május 2-dikán elkezdendő Ország-
Gyűlésére nézve, a' mellyen Ő Felsége személy
szerént is meg fog jelenni, készítettessenek alkal-
matos az Ország Gyűlésére megkívántató kvár-
télyok, az oda vivő Ország utak jobbítottassanak
meg, a' város kiratott úttzái egyengettessenek

R

meg, az éjjeli lámpások az úttzákon szaporításának, 's más egyéb szükséges dolgok eránt is illendő rendelések tétessenek.

Az ide való Theatromokra vigyázóknak tudtára adatott, hogy ezután semmi olyan darabokat ne mutathassanak mellyekben holmi, babonaságot, igézést, gyilkosságot terjesztenek elő.

A' boldog emlékezetű F. Mária Therésia Országglása alatt szolgált az Austrai seregnél egy bátor szívű Eichstädti 20 esztendőös leány, a' ki nemét eltitkolván, először köz katonai, azután káplári szolgálatot tett; sok tsatákban, ütközetekben jelen vólt ez a' vitéz leány; mellyet az Ausriai seregek, a' Bavarusok 's Frantziák ellen folytattak, utóljára világosságra jöven a' dolog, el bortsáttatott; 's egész élete fogytáig hónaponként 8 forintból álló penziót nyert F. Mária Theresiától.

Magyar Ország.

Pozsonból Jan. 29 dikén. Itten nagy készületeket látunk minden felé. Abból a' nagy épületből, melly közel esik az Oskolához, és a' Sz. Mihály kapujához, 's mellyben húsz esztendővel ez előtt a' Királyi Kamara vólt, az utolsó esztendőkben pedig sok katonaság lakott, most ennek ki kell költözni; mivel belől sok változások esnek benne. Az épület két szárnyán két nagy szála készül. Az egygyikben az Első Tábla; a' másikkban pedig a' Második Tábla fogja tartani üléseit az Ország Gyűlése alkalmatosságával.

Ugyan ebben az épületben készülnek a' szobák, a' Náadorispányunk Királyi Ö Hertzegsége számára is.

Következendő titulusú könyv jött most ki a' Veszprémi Typográphiából: Az Israeliták, nak és a' keresztényeknek szokásaik és erköltseik. — Írta Frantzia nyelven Fleury Klaudius Apátúr, a' Frantzia Királyi Hertzegek Nevelője, 's XV. Lajos' ugyan Fr. Király' Gyónatatója. Két Darab, nagyobbnyóltzad rétben, tsínos papiroson, szép betűkkel. Fordítója Tiszt. Kopácsy Jósef, az Egyházi Történet, 's Törvény Tanítója a' Veszprémi Nevelő Papságnál, a' ki tiszta 's könnyen folyó értelmes Magyarságával bizonynyal meg kedvelteti ezen, küömben is igen hasznos és gyönyörködteő munkának olvasását: 's ugyan ez által elérik buzgó tzellyeket Fő Tisztel. Hertelendi Gáspár, és Nedeczky Károly Apátur és kanonok Urak is, a' kik hazafiúi indúlatból Örömet magokra vállalták a' nyomtatásbéli számos költségeket.

Olasz Ország.

Az Olasz Országi Respublika el rendeltetését, közönségesen közlöttük érdemes olvasóinkal; azon tikkelyel közzül, mellyeken fundálódik az említett Respublika állapotja 's létele, nevezetes az: hogy a' Kormányzék fogja ki nevezni a' Ministereket, a' polgári Agenseket; a' sereg vezéreit, Generálisokat. — A' Kormányzék Praesidense elztendei fizetése ötfáz ezer Mediolanu-

mi líverre, a' Vice Praesidensé pedig száz ezer líverre megy. (Egy ilyen líver nálunk mintegy ötgaras.) — A' Státus Tanáts 8, még pedig leg alább 40 esztendőös Polgárokból fog állani; kik a' Kollegiumok által választódnak, 's a' szerint különbözterődnek meg, a' mint magok a' Respublika eránt érdemesekké teszik. — A' Respublika Praesidense, Elölülője egyfzersmind a' Státus Tanátsnak is; mellynek Tagjai között egy az ezen Praesidenstől ki választott személy a' külső dolgokra ügyelő Minister. — A' Státus Tanáts különösen a' Respublikára tartozó közönséges irások körül foglalatoskodik, 's a' Státust tárgyazó külső dolgokkal; úgy mindazáltal, hogy tanátskozása csak a' Tagjai voksolásának többsége által állítható meg.

Rómából Jan. 16-dikán. Ezen hónap vége féle váratik ide Spina Kárdinális VI Pius Pápa Ő Szge hamvaival a' Frantzia Respublikából. — Ma estve utazott itt kerefőztül Marchese Gallo Nápolyi Minister Páris felé, a' honnan ismét Amiensbe fog utazni. —

Velentzéből Jan. 30-dikán. Korfu szigete új kormányozása, melly már helyben hagyódott, 's hihetőkép a' több hat szigetek organizációjának is fundamentomúl fog szolgálni, ide megy ki: „A' felső hatalom, egy aristokrata Tanátsnál lesz, melly 240 tagokból fog állani; kik a' birtokos Nemesek, kereskedők, mester-emberek, apróbb városok, 's faluk által választódnak. A' Tagok holtig le nem tétedőhetnek: azután pedig helyekbe azon Klassisból, melly-

ből valók voltak, mások választattak: arra mind-
azáltal szoros vigyázás van, hogy valamely Tanáts-tag, jól viselje magát, 's a' tudvalévő úton a' voksolások rendes útját meg ne akadályoztas-
sa; erre vigyáznak a' Censorok. A' régibb Ve-
lencei Törvények az újabbak meg állítódásáig
meg fognak maradni. A' Törvényhozó Tanács
nevez ki maga közzül 3 Szenátort, ki magát a'
többi sziget küldötjeivel egygyesíti. Az Aristokra-
ták fogják a' Kormányfőek Tagjait választani,
a' Tisztviselőket, Tribúnusokat; kik tsak eszten-
deig folytatják hivataljokat, 's az Aristokraták
által letevéődhetnek. A' Vallás 's annak gyakor-
lása, tiszteletben fog tartódni; a' Papi jószágok
pedig a' Respublika hasznáhozképest fognak el-
intéződni. Az Aristokraták Tanácsa, melly a'
sziget bátorságára tzelező katonai erőről is gon-
doskodik, tehet változást a' Constitutióban, a'
mint azt szükségesnek látja. —

Turinból Febr. 1. sö napján. A' mostani
Kormányfőek, egy Lionból indított levelét vette
Generál Jourdanak, mellyben azt jelenti, hogy
az első Konzul egy hofszas Conferentziában jóva-
hagyta mind azon dolgokat, mellyek a' Pie-
mont mostani 6 Departamentoma javítására tze-
leznek.

Frantzia Ország.

Párisból Febr. 2-dikán. A' mai Moniteur;
hitelesen le írja, a' más közönséges levelekben
tsenkán elő adódott szavait az első Konzulnak,
mellyekkel az első Landammant Polgár Redin-

get meg szollította. „Ez előtt két esztendővel, így szól Bonapárte, a' Te Polgártársaid némelly dolgokban tölem tanácsot kértek. Ollyan hangon beszéltem hozzájok akkor, mint azon Frantzia Respublika első tiszttviselője szólhatott, melynek egy részét Helvétzia tette. Azon tanácsadások, melyeket néktek adtam hasznosok lehettek volna, úgy hogy azoknak követése által két esztendőbeli bajt el kerültetek volna: de kevés fogamatja lett nálatok, az én szavamnak. — Ugy látszik, hogy Te Polgár Reding; a' Hazaboldogságát óhajtod. Vajha a' Te gondolkodásaidat Hazádiai is követnek, elő segéllenék! így egy lenne ismét Helvétzia az Európai hatalmaságok között. A' had környülállásai miatt a' Frantzia seregeknek Helvétziába kellett menni. A' szabadság lelke fegyverkeztette fel az egész Népet, kivált a' földmivelő polgárokat a' jussokkal bírók ellen. Innen, egynehány esztendő alatt külömb külömbféle természetű dolgok történtek. Sokat ki állottatok; egy nagy dolog van tsak hátra; t. i. a' ti Polgártársaitok egyenlősége, szabadsága. — Akarhol szülessen a' Helvétus; akár az Aar, akár a' Leman vize partjain, szabad az — Ezt az egygyet látom világosan mostani állapotokban. — A' mostani Európai közönséges juss fundamentoma, áll a' jelenvaló dolgok rende álhatatos fen tartásában. Azért vették ezt fel sinór mértékül, minden Európai Hatalmasságok, mivel mindeniknek a' békesseg helyre állítására, a' társaságos öszve köttetésre, kereskedésre szükségek volt. — A' Frantzia Nem-

zet tehát csak olyan Igazgatás formáját esmerhet meg rátok nézve, melly a' most közöttetek uralkodó principiumokon fundálódik. — Még nintsenek törvényeitek, nints Igazgatástok formája; nints nálatok még meg határozva a' Nemzet akaratja. De miért nem igyekeznek ezen a' a' Te Polgártársaid? Vajha minnyájau hazafi búzgóságtól lelkesített Eleiknek nyomdokit követnék, 's a' részre szakasztó pártos gondolatokat, a' Haza boldogságát munkálódó szeretetnek fel áldoznák. Így nem lenne semmi olly igazgató Hatalom köztetek, mellytől most tartatok, hogy valamely fél magános tzélja elő mozditása elzkoze. Válaszszatok magatoknak ollyan Tisztviselőket, kik akaratotokkal meg egygyeznek, majd meg látjátok, hogy egész Európa meg újítja a' veletek volt régi öfzve köttetését, a' Frantzia Respublika el követi mind azt, a' mi a' ti szabadságtokat, egyenlőségteket megerősítheti, 's azon atyai indulatját erántatok meg mutatja, melly több századoktól fogva öfzve kötötte ezt a' két Nemzetet."

Párisból Febr. 3 dikán. Bonapárte, azon beszédre mellyet a' Tribunátus egy Tagja Delpierre a' többek képiben az Olasz Országi Respublika el rendeltetése eránt, a' sok örvendő Deputátusok jó kívánása után tartott előtte, ezt felelte: „Az Olasz Országi Respublika organizátziója szükséges kötelessége volt a' Frantzia Respublikának; melly örvend azon, hogy a' Tribunátus is egyesítette jó indulatja kifejezését, az ő, ezen új Respublika el intézésén

mutatott örömeivel!" Különös az itt, hogy utóljára maradt a' Tribunátus a' maga indulatja kijelentésében, melynek oka e' volt, hogy az első Konzul, 's a' Tribunátus közt vívfzsa vonások voltak, a' Törvénykönyv el nem fogadása miatt.

Párisból Febr. 4-dikén. Egy Àmiensben Januárius 29-dikén költ levélből azt olvassuk, hogy az Anglia és Frantzia Respublika között való vég-békesség tikkelyei, az azok meg vizsgálására hatalmat vett Ministerek által költsönösen jóvá hagyódott, hogy 15 nap alatt el is fogadtatik, 's meg erősödik.

Párisból Febr. 5-dikén. Az Àmiensi Congressben Polgár Bonapárte Jósef a' Frantzia Republika, Lord Cornwallis Anglia, Azzara Spanyol Ország, Polgár Schimmelpenning a' Batava Respublika részéről vannak jelen.

Lionból Jan. 31-dikén. A' Frantzia Kormányzók veretett, 's osztatott ki egy emlékeztető pénzt a' Cisalpinus küldöttek számára; melynek az egyik oldalán az első Konzul képe látszik, a' másikon ezen, a' Respublika régi állapotjára emlékeztető sorok olvastatnak: Auspice Bonaparte, inter Gallos, Gallorum nepotes Cisalpini, antiquum foedus renovantes, gentem suam legibus condiderunt.

Anglia.

Londonból Jan. 21-dikén. Bizonyos dolog, hogy az Udvar siettséggel számos hadi hajókból

álló segítséget küld napnyúgoti Indiába. — Az ide való Újság levelekben következő okait olvassuk annak, hogy Amiensben a' békesség kötés megállítása illy soká haladt. 1. Mivel a' Fényes Porta a' Párisban kötött békességet nem akarja elfogadni, úgy a' mint elkészült. 2. Spanyol Ország sok nehézségeket formált az előljáró békesség ellen. 3. A' Sardiniai Király kárának kipótolása eránt még semmi rendelés nem tétetett. 4. Német Ország dolga, a' megkárosodott Fejedelmek kára viszva térítésére és a' Papi jószágoknak világi birtokokká leendő változtatásokra nézve még mind eddig sins elintézve. — Azok közzül a' hajós legények közzül, kik Irlandiánál a' Bontry Bay-i kikötőhelyben az Anglus hajókon pártot ütöttek 13-an akasztattak fel. Gonosz tettek a' vólt, hogy nem akartak Napnyugoti India felé evezni, azt mondván, hogy úgy is eleget szenvedtek már, a' közelebb múlt háborúban. Azt kérdezték írásban az Admirális-tól, midőn kiadta a' parantsolatot hogy evezzenek ki, hogy mondja meg hová fognak evezni? A' mellyre ezt a' feletet vették: Pokolba is, ha parantsolom.

Londonból Jan. 29-dikén. Egy ide való Courier de Londres nevű Frantzia nyelven írt Újság, minden módon pártját fogja egy időtől fogva a' Frantzia Kormányzéknek, 's azt mondja felőle, hogy az megbetsülhetetlen ajándék az emberi Nemzetre nézve, mivel ha a' Directorok igazgatása maradandó lett volna, még most is folya a' háború az Európai Nemzetek között.

Egyszermind igen rendes példákat hord elő ez az Újság, annak meg bizonyítására, hogy a' Frantzia Revolútzio alatt sokszor elvesztette a' Nemzet szemei elől e' vég tzel, a' mellynek elő-
résére láttatott igyekezni, leg alább hogy a' zür-
zavarban sokszor egymással ellenkező eszközök
által akarta azt elérni, 's szinte olly tüzzel buz-
gott Roberstierre 's Marat kegyetlen
uralkodásának támogatására a' Nemzeti Izabad-
sággal tele szájú Frantziáknak nagyobb része,
mint mikor egy ízben olly gondolat ötlött elmé-
jekbe, hogy a' több Nemzetek el nyomásában
kellene a' magok szabadságát keresni, 's egy da-
rabilig illy tévelygő gondolattól vezéreltetve ha-
hadakoztak. — Keith Admirálisunk Növ. 29-di-
kén érkezett Máltához Egyiptomból, Hutchin-
son Gen. pedig egynehány nappal az előtt. — Az
a' rettenetes szél, melly Januárius 21 dikén An-
gliában dühösködött, szinte olly kegyetlen volt
Irlandiában is, a' hol Dublin-ban felette sok ká-
rokat tett, az úttára se lehetett itt ez nap ki
menni, olly sűrűen szórta le a' házak tetejéről
a' tserép zsindelet.

Londonból Jan. 29 dikén. A' Pál Templo-
mában, valamint más magokat a' Haza eránt ér-
demessé tett Anglusoknak, úgy Kapitán Bur-
gessnek is, ki a' Lord Dunkan Vezérlése
alatt, a' Hollandusnk ellen tartott tengeri ütkö-
zetben el esett, emlékeztető oszlopot állított a'
Nemzet.

Londonból Jan. 30-dikán. Az a' hír foly-
nálunk; hogy a' Király fia, Hertzeg Augustus

Hannoverába fog lakni, 's hogy a' Hertzegnek által fogják engedni testvérei az ezen Választó Fejedelemségbe lévő részeket.

Londonból Jan. 30 dikán. Goree (Afrika Napnyugoti részén Senegál és Gámibia fojó vizei közt levő sziget, az Anglusok bírják), kormányzójának, Wallnak ki azért ítéltetett halálra, hogy 1782. dik eszt-ben egynehány katonát tsekély hibákért hóltra veretett, midőn a' Veszthelyre ki vitetett, olly sok szemlelői voltak, hogy a' sok nézők szinte úgy törték egymást, 's egy ember 220 forintot fizetett, tsak hogy a' nézésre alkalmas helyet kaphasson. Midőn a' szerentsétlen Wall a' veszthelyre vitetett volna, a' köz nép irtóztató kiáltása által akarta a' ki szententziáztatott tselekedete elő adását hallatlaná tenni. Ezt észre vévén a' sok szenvedést erős lélekkel szendvedő Wall, tsak nem eszén kívül ragadtatott, egészszén meg indulván a' felőle való közönséges vélekedésen, 's félre fordult hóhéra felé azt adván neki tudtára, hogy mennél hamarébb végezze ki; a' ki nem is soká késett életének véget verni. Két hajadon leánya, 's egy 9 esztendőös fia maradt ennek a' szerentsétlen Atyának. A' Felesége, ki nagy Familiából való elment a' tömlöztbe kedves Férjéhez; kit midőn a' le irhatatlan bánattal küszködő Wall az Isten gondviselésébe ajánlott volna így szólított meg: „Viselj gondot gyermekeinkről; a' legjobb színekkel írj le előttök, hogy áldhassák emlékezetemet.“ — Azon 72 ésdeklő irásoknak, melyek élete meg nyereséért a' Királynak bé nyuj-

tattak nem vólt fonogatja, hogy a' meg'kegyelmezés által az igazság meg ne sértessen, 's a' törvények útja meg ne akadályoztasson.

Elegyes Levelek.

Petersburgból Jan. 10-dikén. A' melly parantsolatok és rendelkezések mostanában az Orosz Császár által ki-adattak, mind meg annyi erős tanubizonysági azok ezen jó Fejedelem böltseségének, népe eránt viseltető szeretetének, 's az érdemeket valóban betsülni tudó nemes gondolkozásának. Leg-közelebb két Érdem — Rendet állított viszlza Birodalmában Ő Felsége, mellyek II dik Katalín által szereztettek az érdemek megjutalmaztatására. Az első a' Sz. György rendje, a' katonai érdemek megjutalmaztatására, a' másik a' Wladimir rendje, a' mellybe azok vétetnek fel, 's szép esztendei fizetést is nyernek a' Rend Kaszsjájából, a' kik vagy az által tették érdeme-sekké magokat a' Haza eránt, hogy valamelly törvénytévő széknek főigazgatói, fejei, vagy elől ülöi lévén mindenkor szorossan vígyáztak az igazságnak kiszolgáltatására, részre hajlással soha nem váldoltattak 's a' t. noha ekkor is még csak kötelességeknek tettek eleget; vagy úgy tettek jót hazájokkal, hogy a' gondviselések alatt vólt közönséges Oskolákból vagy Nevelő-intézetekből hasznos hazafiak kerültek ki, az ő fáradozásaik után; vagy jó munkák készítése által terjesztették a' nép közt az igaz értelemben vett megvilágosodást, a' tanuló ifjúság számára jobb könyveket adtak ki, mint az eddig valók vóltak 's a' t.

Nem különben azok is felvétettnék ezen Erdemrendbe, a' kik békességet szereznek a' békételenkedők között 's ezen szép virtusok által esméretesekké teszik magokat; a' kik igassággal folytatják a' polgárok ügyöket; a' kik tűz vagy víz által történhető szerentsétlenségekből ember társaik életeket meg mentik. 's a' t.

Philadelphíából Dec. 8-dikán. Az Améri-kai Státusok Gyűlést (Congressust) tartanak, hogy a' Státus jelenvaló állapotját megvizsgálják, 's annak fogyatkozásait pótolják 's a' t. Ezen Gyűlés éppen ma kezdődött. A' Státusok Praesese Jefferson, eleibe terjesztette a' Gyűlésnek, a' Státusok jelenvaló jó állapotját; azon kezdvén beszédjét, hogy a' Fő valóságnak különös kegyelme az, mellyet abban közölt az Améri-kai szabad Státusokkal, hogy őket az Európai közelebb múlt háborúba való elegyedéstől megoltalmazta, melly egynehány Európai Nemzeteket annyira megviselt, hogy sok esztendők múlva is nehezen vehetik fel magokat. 's a' t. Jelenlenti továbbá a' Praeses, hogy a' Státusok szomszédságában lakó Indusok szemlátomást pallérozódnak, mellyet méltán magok érdemeknek tulajdoníthatnak a' Státusok polgári. Az Indusok elhagyván azon vad Nemzetek szokását, hogy csak a' bizonytalan vadászás és halászásból elősködjének, nagy szorgalmatossággal adják magokat a' föld művelésre, fámiliákra oszlanak, azokban rendet tartván erköltsi tulajdonságaikat jobban jobban kifejtöztetik 's nemesítik. — A' Státus tökéletes békességben élne az egész világ

gal, ha Tripolis, melly legkisebb a' nyilván ragadozó Hatalmasságok között, mód nélkül sokat nem kívánt volna tőlünk a' békessegért. Elküldöttem tehát egy kis hajóssereget, hogy még utóljára kínálja meg, de fenyegetve, a' Tripolisi Dey békesseggel, egyízersmind pedig oltalmazza a' Tripolisiak prédáló hajói ellen a' közép tengeri kereskedésünket. Erre a' Dey nyilván hadat izen minékünk, tulajdon szerentsétlenségére, mivel azolta ötfzfe tsapván egynehány ízben hajósseregünk az ő rablóikkal, mindenkör győzödelmeskedtünk. — A' nép száma Státusainkban 10 esztendő óta annyira nevedett, hogy ha tovább is így menne, 22 esztendő múlva két annyira nevededne népességünk, mint a' mennyire most meg. Ezen szép számu néppel nem fogunk mi soha is más Nemzetek ártására törekedni, sőt inkább azon leszünk, hogy ezek önként 's tellyes gyönyörűséggel szélesen kiterjedő földeink, 's még eddig pusztán álló tartományink mivélésére, ennek falukkal 's városokkal leendő felékesítésére adják magokat, a' helyett hogy őket erőszakkal kéntelenítenénk az emberi érző szívet iszonyító 's borzasztó hadakozásra. A' Status Kaszszája igen jó állapotban vagyon " 's a' t.

Schafhausen Febr. 5 dikén. A' Tigurumi három osztályok, bizonyos izemélyeket küldöttek Bernába, kik a' fel állított tized (dezma) el törését kérik, 's Polgár Reinhard kormányozása ellen panaszolkodnak. Annyira ellene ízegették némellyek magokat a' tized fizetésének, hogy rajtok még a' kényszerítő katonaság sem ve-

het semmit is. Sok helyeken ismét szabadság fá-
ját állítottak fel. —

Monachiumból Jan. 27-dikén. A' mostan
uralkodó Baváriai Hertzeg, olly parantsolatot
adott ki, hogy a' született Jobbágyok mindenütt
fel íratassanak. Olly a fel tétellel van az uralkodó
Hertzeg, hogy a' firól fira menő Jobbágyságot
el törölje.

Konstántzinápoljából Dec. 24-dikén. A'
Kapitány-Basa három nagyobb hajót, és ahoz
bizonyos számú Fregátokat hagyott, az Egyipto-
mi tenger szélek oltalmazására. Azon hajósse-
reg, mellyet ezen Admirális vilfsza hozott ide, ha-
di készületeiből ki vetkeztetett, a' rajta szolgált
katonák pedig el bortsáttattak. Ezek a' katonák
sok rendetlenséget okoztak a' külső városban,
némelyek közülök, Pera mellett, meg támad-
tak, egy a' Svéd követtséghez tartozó személyt
és két Anglus utazót, 's megfojtották őket.

Egy Centurio Gallegari nevű Olasz, ki
most Párisban lakik, ollyan Munkát ad ki, melly
azt tanítja, hogy mi módon készíthet az is, a' ki
Muzsikát telyességgel nem tud, még pedig kön-
nyű móddal Ariákat; Dallokat; külömb külömb-
féle énekeket, valamint a' leg gyakorlottabb
Muzsika Mesterek. A' mi több azt ígéri Galle-
gari, hogy az illyen Ariákhoz illendő Baszfzust
is tehet fel akarmelly szerző, 's alkalmaztathat-
ja azokat Klavír vagy Fortepiánóhoz, Hárfá-
hoz, páros vagy hármos énekléshez 's a' t. Maga
megvallja a' Munka szerzője, hogy nehéz hitelt
adni ezen dolog lehetőségének, de azt veti

utánna; hogy azomban tökéletes igaz az ő ígérete; mert, ugyan kitsoda vethet határt az emberi találós elmének?

Hogy suhan el az adós, mikor a' költsönöző vágtat. —

Égy pénzt költsönöző, minekutánna már sokat járt volna rofzsz fizető adóssa után 's azt meg nem kaphatta volna, végre tsak ugyan öszve találkozott vele Londonban egy bizonyos helyen. A' költsönöző ló háton vólt; 's szemére hánnya adóssának, hogy vele nem betsületes emberhez illő módon bánik; fogadásának meg nem felel. Az adós azt feleli, hogy éppen most akart hozzá menni, 's vele a' dolgot el igazítani. Midőn a' költsönöző lovát meg fordítja, 's az adóssa után akart menni; ez azt mondja: be szép lova van az Úrnak! nem el adó? miért nem? felele a' költsönöző, kész pénzért el adom. Nó, úgymond az adós én megveszem a' feleségem kedvéért, 's betsülettel le ízetem az árát: de szíretném elébb a' járását látni, hogy tud vágtatni, 's hogy van meg patkolva? A' költsönöző neki erefztí azon szóra paripáját, 's alig hagyta el egynehány lépésnyire az adóssát, a' mikor az egy úttfán elsuhant, 's el ilantott.

Fél árkus Toldalékkal.

T O L D A L É K

*A Magyar Hirmondónak, Februáriusnak 19-dik
napján 1802-dik Elztendőben költ árkusához.*

Tudósítás.

Ez előtt másfél elztendővel jelentettem, sőt
leköteleztem magamat mind a' két Magyar Ha-
za előtt; hogy a' Struve Asthenomakro-
biótikáját, vagy: A' Gyenge Elet' Meghoz-
szabbításának, és a' Gyógyíthatatlan Nyavaly-
ják Húzásának a' mesterségét, Magyar Nyelvre
által fogom fordítani: ezen kívül, hogy Jegyzé-
sek formájában a' Brown, a' Reil, a' Rösch-
laub, és a' Darwin állításait le fogom írni,
azért, mert már azokról a' mi Hazánkban is
minden beszéll, azomban azok más nemzetek-
nél közönséges írárok által tudva vagynak. —
Ezen említett ígéretem terhes lévén, azomban
az orvoslás gyakorlása, mint leg első, és leg
főbb foglalatosságom, tölem sok időt el-hú-
ván, szavamát mind ez ideig nem tellyesítet-
tem. — Mostan pedig már tsak ugyan reá men-
tem az említett Munkának az el készítésére, sőt
annak egynehány hetektől fogva a' sajtó alá lett
tétettetésére is. — Mivelhogy pedig ez a' mun-
ka III. Részekből, és Németül 62 árkusokból áll;
ezen kívül az én Jegyzéseim az Első Részben
magánál az egész Textusnál 4 árkussal többre
mentek; e' mellett a' többi Részekben is tettem
Jegyzéseket: tehát a' munka éjjel nappal mind

egyre nyomtattatván is hamarább el nem készülhet, hanem csak a' következő idökre: u. m. az Első Rész a' most leg közelebb következő Jósefi — a' Második Rész, a' Medárdusi — a' Harmadik Rész, az Augustusi Pesti vásárra. — Ezek szerént, minthogy a' Hazafiakat már régen függöben tartom; a' mi pedig leg nagyobb, minthogy ennek a' munkának az Első Részében a' Tehén-himlöt, vagy inkább a' Tehén-keléseket (Kuhpocken) leírtam; a' melyeknek a' bé-öltogatása napról napra a' Hazában szemlátomást jobban lábra kezd kapni; következésképpen, az azokról való tanításnak is mennél hamarább a' Hazafiak kezébe való jutása el múlhatatlanúl szükséges: tehát most Josef-napi Pesti vásárok a' Munka Első Része kézben lévén, ezt az Első egy Részt is különösen magában már fogom árultatni; és ugyan akkor más helyekre is az Országba el küldözni; de olly formán, hogy a' ki ezt az Első Részt meg veszi, a' Második Részért is akkor fizessen meg előre; ne hogy a' munka idővel tsonka maradjon. — A' munka Első Része ezeket foglalja magában: I. Asthenologia, vagy a' Gyenge állapotról való Tanítás. — II. Asthenogenia, vagy a' Gyengeség okainak a' leírása. 1. Tzikkely Az élhetőségről (principium vitae, a' mit Hufelánd Élet-erőnek nevez) való gondolatok. — a.) Az élő-eszközös alkatás, vagy az élő-eszközös-test. — b.) Az élhetőség feltartására való feltételek. Az eleven élő-eszközös alkatás.

Bézáró Jegyzések az élıhetőségről, és a' halál-
ról. — 2. Tzikk. Az élet gyenge állapotjáról.
A' gyenge élet következés. Az izgatóktól, az élő
eszközök alkatásától függ az élet. Az élet értel-
me. 4. Tz. Különös fundamentomai, és ismérte
tő jelei némelly élő eszközökben, és azoknak a'
seregeiben lévő gyenge életnek. 5. Tz. Távol
lévő okai a' gyenge állapotnak. 6. Tz. A' Nem-
zet, és az élet időszakasza gyengesége. 7. Tz.
A' gyengeségtől származó nyavalyák. 8. Tz A'
gyengeségnek az élet tartósságához való arányú-
sága. A' magam jegyzéseiben le irtam a' tehén-
keléseket (kuhpocken). Ez már ki is van nyom-
tatva régen, és kezdődik a' könyv 19 oldalán,
és tart a' 61 oldalig; és így maga a' tehén-ke-
lésről való tanítás 3 árkusokból áll, de sűrű fu-
tó betűkkel nyomtatva. Itt irtam. 1. A' tehén-
kelésnek a' nevérol. 2. A' feltalásáról. 3. Az ere-
detéről. 4. A' formájáról. 5. Kaphat e' tehén-
keléseket valaki egyszernél többször? vagy meg-
fogomszik e' a' tehén kelés valakin azután is,
minekutánna az már egyszer himlős lett volna?
6. Elragad e' a' tehén kelés egyszernél többször?
7. Azokról a' testen vólt kiütésekről, a' mellyek
a' Londoni Ispotályban a' be óltott tehénkelés egy-
gyütt a' bőrre kijönni tapasztaltattak. 8. Nehéz e' a'
tehén kelést Angliából elterjesztetni? 9. A' tehén-
kelés be óltására tzelező Rendelésekről. 10. Szük-
ségesé? hogy valami hideglelés mutogassa magát
a' testben, az arról való bizonynyos lételre, hogy
a' tehén kelés ellent fog állani a' himlözésnek.
11. A' tehén kelés és a' himlő ugyan azon egy

nyavalyák e'? és csak a' formájokban különböz-
nek e' egymástól? 12. A' tehén kelés óltogatá-
sának, a' himlő óltogatása felett való egyene-
sebb, és szélesebb lévő hasznai. 13. Lehet e'
valami ellenvetést találni a' tehén kelésezés ellen?
14. Vagynak e' olyan történetek, a' melyekben
a' tehén kelések után a' himlő ismét el ragadott
vólna? 15. A' tehén kelés beóltását illető némely
jegyzések. Ezt a' tehén kelések leírását ki nyom-
tatva, az Országban már sokan el is kérték töl-
lem, és ki is adtam előre, míg a' könyv többi
része kijönne; sőt a' minap egy orvos jó Bará-
tomnak is által adtam azt; és így már sok hel-
lyeken hasznokra is fordítják a' hazafiak — mint-
hogy még magyarul a' tehén keléseket senki elöt-
tem le nem írta; a' Hazában pedig mindenfelé
igyekeznek a' beóltását elterjeszteni. A' többi
jegyzéseim a' Brown életét, tudományát, a'
Röschlaub magyarázatát, a' Reil állításait
foglalták magokba. A' Könyv II-dik és III dik
Részéről annak idejében fogom előre tudósítani
a' Hazafiakat. Németül a' Struve Asthenoma-
krobiótikája III részeinek az ára 5
Rhf. 18 kr. híján, én pedig Kedves Nemzetem
eránt való kötelesség és szeretet, 's nem a' nye-
ség lelke által vezéreltetvén, ámbár az igen sok
munkámban került, 's más fél esztendeig dolgo-
zott jegyzéseimmal meg is bővítettem azt, mind-
azonáltal az egész munkát 3 forintokon fogom
adni; de csak azoknak, a' kik engemet meg bí-
rálván Részenként most Jósefi, azután Mé-

dárdusi, 's végre az Augustusi Pesti vásárkor fogják ezt szedni, és venni: és egy részért mindég előre fognak fizetni. Fel hagyom pedig magamnak azt a' szabadságot, hogy egészen készen lévén a' munkának mind a' 3 Része, azoknak, a' kik azt nem szedték részenként, szabad akaratom szerént más árát szabliassam. Most tehát a' Jósefi Pesti vásárkor fog ennek a' munkának az első Részé árultatni, de úgy, hogy a' kik ezt a' részt megveszik, akkor egyizersmind a' II-dik részért is meg fizessenek, és így két forintokat fognak lefizetni, és ugyan a' Hazafiak a' II-dik részt fogják Médárdusi Pesti vásárkor ingyen kapni, de akkor ismét előre tartozzanak a' III-dik részért megfizetni. Es végre az előre fizető Hazafiak az Augustusi vásárkor a' harmadik részt ingyen fogják kapni. Most Jósefi Pesti vásárkor fog ez a' munka találatni Pesten: Weingand, Kilian, Kiss István Könyváros Uraknál. Magánál a' Fordítónál, a' ki lakik a' magyar úttzában Komlósi nevű Órásnál. Külömben pedig Magyar Országon mindenütt azokon a' helyeken fog azután találatni ez a' munka, valahol tsak a' Hufelánd Makróbiótikája árultatott; tsak éppen azt kéri magának a' Fordító, hogy azon jó Baráttjai, a' kik az ő kérésére a' Hufelándot már kétfézer kezekhez venni méltóztattak, most ismét ha ezt az Asthenomakróbiótikát is kezekhez venni méltóztatnak, ne salynállyanak most Jósefi vásárkor Pestre bizonyos alkalmatosságokat a' Fordítóhoz igazítani, egy levélkével egygyütt, a' mellyben

Írják is meg, mintegy hány nyomtatványt kívánnak. Mert könnyebb egy embert soknak, mint egy embernek sokat kivált vásárlkor felkeresni, de ezt azért is akarom illy formán rendelni, hogy valami módon valakinek terhére ne lehessenek az Exemplárok eladattatásával, a' mi nem tzélom; sőt ellenben a' Hazafiak hafznát keresem ebben is, nem a' magamét, a' mint eddig is azt meg bizonyítottam. Erdély Országába pedig Kolosvárra a' P. P. Collégiumába Pater Dani Sigmond Prof. Úrnak a' kezébe küldök Exemplárokat, azért a' kik Erdélyben venni akarnak a' nevezett Úrhoz írjanak. Végre akarkinek adok itt Pesten, de magam tíz Exemplárokat, úgy, hogy előre fizessék meg tsak kilentzért, 's a' tizediket ingyen reá adom. Pesten 1802. Jan. 23-dikán.

Dokt. Kováts.

A' Haza' forró szzeretetének 's az annak járára törekedő búzgó igyekezetnek szent indulatát semmi nem serkentheti inkább fel, mint honfűnek 's az ő egyéb tartományok felett való felelősségeinek helyes esmérése és méltó betsülete. Erdemessebb és mindeneknek öfzvevetett tal való fel-segélésére méltóbb tárgynak nem szentelheti tehát a' könyviró-is a' magamét, mint mikor azt a' haza' esméretének terjesztésére fordítja. Ugyan ezen

szent tárgyat vette pedig tzéllá a' következő-
 zímű könyvnek, melly felől való tudósítás (kár
 hogy illy későre halasztódott), érdemes ki-adója:
 Topographisches Taschenbuch für Ungern auf
 das Jahr 1802. Herausgegeben von Samuel
 Bredeczky, Prof. an der Burger Schule zu
 Odenburg, az az, Magyar Országot tár-
 gyazó topographica (földjének, tájjéki-
 nak, 's egyéb természeti minéműségeknek le-írá-
 sát erányozó) 'Sebbe-e-való könyv 1802-
 dik esztendőre. Kiadta Bredeczky Sámuel
 a' Sopronyi Nemzeti Oskolabéli Tanító. Az
 arra író papiroson 1 forint, nyomtató papiroson
 45 kr.

A' foglalatja ezen munkának a' következő:

A. a' karpatus' hegyét tárgyazó,

a. a' 'sebbe való könyvnek ki adójához —
 Berzeviczy Gergely Úrtól — ;

b. Brunsvigban lakozó Szeleczy István ér-
 emes hazánkfiához — Asbóth Jánostól —

c. Linához — a' kiadótól útasított levelek.

B. Soprony :

a. tudományos dolgok. A' ki-adótól.

b. Sopron' tájjékának jövendőben ki-adan-
 dó Lithographiájára való készület. Lentz
 Jenai Professor Úrhoz intézett levelekben,
 a' ki-adótól.

C. a' Deménysfalvához egy Liptóvármegyebéli
 Toth helységhez nem messze eső egy ne-
 vezett Sarkány-Üreg, a' ki-adótól.

D. Bartholomaeides Úrnak, Memorabilia' pro-

vinciae Csetnek tzimü könyvét illető jegyzések.

Találhatni ezen könyvet. Sopronyban, Kilián könyvkötő, Posonyban, Schweiger könyváros; — Pesten, Weigand és Kilián könyváros; — Késmárkon, Grimm könyvkötő; — Bétsben Schaumburg könyváros — Uraknál.

Halasy.

A' két Magyar Haza' Földmivelő s' miveltető érdem. Tagjaihoz.

A' kiadandó Pallérozott Mezei Gazdaságra lehet még előre fizetni Jósef napi Pesti vásárig; a' mikor mind a' part. Collector Urak, mind más akarki könyven által küldhetik a' pénzt Pestre, gener. Coll. Institutoris Gábor könyvárros Úrhoz; az első tudósításban előadott rendtartás szerént. Az egész Munkának, melly 3 nagy Darabból áll, előre lefizendő átra 7 forint: a' mi kevés exemplár pedig az Előfizetők számán kívül talám nyomtattatik; azoknak boltbeli árrok 2 arany lefiz legalább.

Az első Darabra magára különösen pranumerálni többé nem lehet; a' mint ez, az első tudósításból is világosan megtettzik. — Rövid időn fogjuk tudósítani az érd. Előfizetőket az első Darab' elkészülése napjáról is.